Les Siècles & Roth —*La consagració de la primavera* de Stravinsky

Palau 100
Dijous, 24 de març de 2022 – 20 h
Sala de Concerts

Amb el patrocini de:

GRIFOLS

Amb el suport de:

ASSOCIACIÓ ORFEÓ CATALÀ

Ajuntament de Barcelona
Institut de Cultura

Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura

GOBIERNO DE ESPAÑA
MINISTERIO DE CULTURA Y DEPORTE
inaem
INSTITUTO NACIONAL DE LAS ARTES ESCÉNICAS Y DE LA MÚSICA

Membre de:

ECHO EUROPEAN CONCERT HALL ORGANISATION

Programa

Isabelle Faust, violí
Les Siècles
François-Xavier Roth, director

I

Igor Stravinsky (1882-1971)
L'ocell de foc (suite 1945)

Concert per a violí

Toccata
Aria I
Aria II
Capriccio

II

Igor Stravinsky
La consagració de la primavera

Part I. Adoració de la Terra
Introducció
Els auguris de la primavera (danses de les adolescents) *(Les augures printaniers, danses des adolescentes)*
Joc del rapte *(Jeu du rapt)*
Rondes primaverals *(Rondes printanières)*
Joc de les tribus rivals *(Jeu des cités rivales)*
Processó del savi *(Cortège du sage)*
El savi *(Le sage)*
Dansa de la terra *(Danse de la terre)*

Part II. El sacrifici
Introducció
Cercles misteriosos de les adolescents *(Cercles mystérieux des adolescentes)*
Glorificació de l'elegida *Glorification de l'élue)*
Evocació dels ancestres *(Évocation des ancêtres)*
Acció ritual dels ancestres *(Action rituelle des ancêtres)*
Dansa del sacrifici (L'elegida) *(Danse sacrale [L'élue])*

"*Les Siècles interpreta aquest programa amb instruments francesos de principis del s. XX*"

Durada aproximada del concert: primera part, 44 minuts; pausa de 20 minuts; segona part, 33 minuts.
Concert enregistrat per Catalunya Música.

#clàssics #nousreferents #popular

Poema

Consagració

No entrem dins el foc
per immolar-nos, sinó
perquè les flames brillin
una mica més.

Jaume C. Pons Alorda
Riu, bèstia (2021)

CARING FOR PEOPLE

GRIFOLS

Comentari

La consagració de la modernitat

"La música no només s'ha d'escoltar, sinó que també s'ha de veure." Aquesta afirmació del compositor rus Igor Stravinsky va suposar tota una revolució estètica per a la música de tradició i d'evolució clàssica. Per a ell, la música era un llenguatge estètic que es sumava als altres: a la pintura, a la dansa, a l'arquitectura, i també a la literatura, per aconseguir copsar i transmetre tota una cosmogonia.

Amb *L'ocell de foc*, el primer encàrrec que va rebre de Serguei Diàguilev, l'empresari i creador dels Ballets Russos, Stravinsky ja va demostrar que el poder de la seva música es fonamentava en la capacitat que el discurs sonor fos capaç de desplegar-nos la força visual de la música a través de la dansa. Amb Igor Stravinsky s'obre la porta a totes les revolucions estètiques i polítiques del segle XX. Ja no podem entendre la música en els paràmetres del Romanticisme. Perquè la gran revolució que significa Stravinsky es troba en les possibilitats infinites del ritme en la música i d'estendre sense límits la tonalitat. Amb la música de Stravinsky es produeix un autèntic despertar d'aquesta primavera estètica que suposaran les avantguardes a tot Europa.

Seguint els passos d'un altre gran compositor rus, Aleksandr Skriabin, que buscava el cromatisme dels sons mogut per la seva sinestèsia, Stravinsky aconsegueix que aquest pictorialisme harmònic es plasmi damunt l'escena. I ho fa de bracet dels Ballets Russos de Diaghilev, amb Vàtslav Nijinski com a ballarí principal i coreògraf. Tots dos formarien el binomi que manifestaria una nova concepció de l'art en què totes les disciplines artístiques convergeixen en un nou renaixement, com veiem al mateix Palau de la Música Catalana de Lluís Domènech i Montaner, contemporani de Stravinsky, el qual també participava d'aquest període europeu d'eclosió del naturalisme amb la unió de totes les arts. Montaner també en va fer una "consagració a la primavera", d'aquest jardí arquitectònic ple de flors de rajola que omple aquest auditori de llum en una al·legoria plàstica i musical de la nova estètica que significava el segle XX. Potser per això el Palau va acollir els Festivals Stravinsky amb un entusiasme que deixaria un rastre inesborrable al nostre país.

Feia molt poc que Diàguilev havia format la seva companyia de ballet i es disposava a portar-la de gira per tot Europa. El fet que hagués estat un prestigiós editor de revistes d'arts plàstiques com «Mir Iskusstva» (El món de l'art), el connectava amb París, des d'on irradiaria la seva influència a Europa. Les actuacions dels Ballets Russos també arribarien a Barcelona. Amb *L'ocell de foc*, estrenat a París el 25 de juny de 1910, tres anys abans que *La consagració*, Stravinsky ja va mostrar la seva genialitat rítmica i orquestral, capaç de fer una música física i metafísica. I no va ser casual que ell i Diàguilev escollissin aquest conte popular rus sobre el príncep Ivan i l'ocell de foc, que parla de natura, de màgia, de bellesa i que utilitza el simbolisme del foc regeneratiu que dona lloc a una altra dimensió.

Per fer-ho, després d'haver de descartar noms com Txerepnín, Liàdov o Glazunov, Diàguilev es va arriscar a fer l'encàrrec de la música a un jove anomenat Igor Stravinsky que només coneixia per les orquestracions de dues peces de Chopin per al seu ballet. Tenia la garantia que fos un bon alumne de Rimski-Kórsakov, mort feia poc, el 1908. Per a aquesta primera experiència, Stravinsky va treballar colze a colze amb el coreògraf Michel Fokine i dels dos va sortir aquest "ocell de foc" amb cos i ànima que el faria famós als vint-i-set anys. El 1911 Stravinsky arranjaria aquest ballet com a suite orquestral i el 1945 la revisaria i la catalogà amb el títol de *Concert suite núm. 3*, que és la que sentirem avui.

El *Concert per a violí i orquestra* va ser una idea del seu editor, Willy Decker, de la casa Schott, pensant en el violinista nord-americà d'origen polonès Samuel Dushkin, deixeble de Leopold Auer i de Fritz Kreisler, i que comptava amb un mecenes, Blair Fairchild, que sufragava l'encàrrec. Stravinsky no sabia per on començar, pel desconeixement que tenia del violí en un rol solista, però el seu col·lega Paul Hindemith, que dominava la viola, el va persuadir de fer-ho sense seguir la tècnica més convencional. Dushkin recordava que es va trobar amb Stravinsky en un restaurant i que aquest li va escriure uns acords en un paper, que eren Re4-Mi5-La6, que semblaven intervals impossibles del greu al sobreagut: *"Ets capaç de tocar-ho, això?"*, li va preguntar. I Dushkin li va respondre que no: "*Quel dommage*!". Però el violinista ho va intentar de seguida quan va tornar a casa seva i es va adonar que l'acord era més fàcil de tocar del que es pensava i va acceptar-ho com un *"passaport"*, en paraules de Stravinsky. El concert es va estrenar a Berlín el 23 d'octubre de 1931 amb ell mateix dirigint la Simfònica de la Ràdio i, evidentment, amb Dushkin com a solista. A l'inrevés dels ballets, es va donar a conèixer com a música simfònica i posteriorment Balanchine en va fer una coreografia per al New York City Ballet, que va titular *Violin Concerto*.

De *La consagració de la primavera* –segurament la seva obra més popular–, aquest compositor genial rus va dir que representava *"el parentiu secret que lliga els nostres ancestres amb la terra"*. L'estrena el 29 de maig de 1913 al Teatre dels Camps Elisis de París va acabar amb una reacció molt violenta del públic, que veia en el ritme atàvic del sacrifici de les bacants un primitivisme obscè intolerant per a la sensibilitat decadent burgesa i, sobretot, per l'efecte de tensió extrema que produeixen les pulsions rítmiques ancestrals a la corda i que són el fonament d'aquesta composició de Stravinsky. La col·laboració amb Nijinski i amb el pintor Nicolas Roerich, especialista en paganisme, va inspirar aquests "Quadres de la Rússia pagana" com una mena de Pasqua profana a dalt de l'escena. Aquell va ser l'escàndol sonor amb què es consagraria la modernitat fins als nostres dies.

Mònica Pagès, *periodista musical*

Biografies

Isabelle Faust, violí

© Felix-Broede

Captiva l'audiència en cada concert amb interpretacions convincents, ja que s'endinsa profundament en el context musical de cada peça, amb els instruments històricament més adients per a la interpretació i buscant la màxima autenticitat possible d'acord amb els coneixements musicològics que se'n tenen. Un tarannà que li permet constantment il·luminar i interpretar amb passió el repertori d'un ampli ventall de compositors.

Després de guanyar de ben jove els prestigiosos Concurs Leopold Mozart i Concurs Paganini, es va presentar amb moltes de les orquestres més importants del món, incloent-hi la Berliner Philharmoniker, Boston Symphony Orchestra, Orquestra Simfònica NHK de Tòquio, Chamber Orchestra of Europe i la Freiburger Barockorchester. Trajectòria que li ha permès col·laboracions amb directors de renom, com Claudio Abbado, Giovanni Antonini, François-Xavier Roth, Frans Brüggen, Sir John Eliot Gardiner, Bernard Haitink, Daniel Harding, Philippe Herreweghe, Andris Nelsons o Robin Ticciati.

En el seu desig artístic d'explorar el repertori, interpreta peces de totes les èpoques i formacions instrumentals. Isabelle Faust no considera la música com una finalitat en si mateixa, sinó que s'interessa per l'essència de cada peça, tot buscant-ne les subtilitats. Més enllà dels grans concerts per a violí i orquestra, és habitual la seva incursió en repertoris que abasten des de l'*Octet* de Schubert amb instruments històrics fins als *Fragments de Kafka* de György Kurtág amb Anna Prohaska o *Histoire du soldat* d'Igor Stravinsky amb Dominique Horwitz. D'altra banda, també té un gran compromís amb la música del nostre temps, com ho demostren darrerament les seves estrenes mundials d'obres de Péter Eötvös, Brett Dean i Ondřej Adámek.

Té nombrosos enregistraments que han estat lloats de manera unànime per la crítica i guardonats amb el Diapason d'or, Grammophone Award i Choc de l'Année, entre altres premis.

Els seus àlbums més recents inclouen el *Concert per a violí* d'Arnold Schönberg, amb Daniel Harding i la Sveriges Radios Symfoniorkester, publicat el 2020; i l'any passat el *Triple concert* de Ludwig van Beethoven amb Alexander Melnikov, Jean-Guihen Queyras i Pablo Heras-Casado, amb la Freiburger Barockorchester. En el decurs de la seva carrera ha presentat projectes discogràfics de gran popularitat, entre d'altres les *Sonates i Partites per a violí* de Johann Sebastian Bach, o els *Concerts per a violí i orquestra* de Ludwig van Beethoven i Alban Berg, sota la direcció de Claudio Abbado.

Comparteix una llarga col·laboració en l'àmbit de la música de cambra amb el pianista Alexander Melnikov. Conjuntament, destaquen els enregistraments de les *Sonates per a piano i violí* de Wolfgang Amadeus Mozart, Ludwig van Beethoven i Johannes Brahms.

Les Siècles

© Holger Talinski

És una orquestra única, integrada per una nova generació de músics amb vocació d'interpretar cada repertori amb els instruments històrics segons l'època i posant en perspectiva diversos segles de creació musical d'una manera sorprenent i de vegades inesperada.

Formació convidada habitualment a les sales més prestigioses d'arreu del món, Les Siècles té la seu a l'Atelier Lyrique de Tourcoing, i a la localitat d'Aisne, a la regió francesa dels Alts de França, i està associada a la Cité de la Musique a Soissons. L'orquestra també manté una estreta relació amb el Théâtre du Beauvais, Festival Berlioz a La Côte-Saint-André, Théâtre-Sénart, Théâtre de Nimes i el festival Les Musicales de Normandia.

Ha guanyat tres vegades el prestigiós premi de la Deutschen Schallplattenkritik i dues vegades l'Edison Klassiek dels Països Baixos. Així mateix, en diverses edicions ha estat l'única orquestra francesa nominada al Gramophone Classical Music Award, que va guanyar el 2018 en la modalitat d'enregistrament de l'any de música clàssica. En l'àmbit francès també ha obtingut la Victoire de la Musique Classique i el Diamant Opéra, a més de diversos Diapason d'Or.

Des del 2018 du a terme projectes discogràfics per a Harmonia Mundi. Actualment treballa en la integral de la música orquestral de Berlioz, Ravel i Debussy, i projecta un nou cicle dedicat a Mahler i la Segona Escola de Viena.

Amb la voluntat de compartir la seva passió per la música clàssica i eixamplar-ne els públics, els músics de l'orquestra fan habitualment activitats educatives a escoles, hospitals i centres penitenciaris.

François-Xavier Roth, director

© Holger Talinski

És considerat un dels directors més carismàtics i innovadors actualment. Des del 2015 exerceix com a director musical general de la ciutat de Colònia i és també director principal convidat de la London Symphony Orchestra, a més d'artista associat de la Philharmonie de París. El 2019 va ser nomenat director artístic de l'Atelier Lyrique de Tourcoing.

La seva programació creativa, juntament amb un enfocament incisiu i un lideratge inspirador són reconeguts internacionalment. La temporada actual la seva agenda inclou dirigir novament la Berliner Philarmoniker, Gewandhaus de Leipzig, Münchner Philarmoniker, Royal Concertgebouw d'Amsterdam, Cleveland Orchestra i la SWR Symphonieorchester. A més, treballa habitualment amb la Symphonieorchester des Bayerischen Rundfunks, Boston Symphony Orchestra, Staatskapelle de Berlín, Yomiuri Nippon Symphony Orchestra, NHK Symphony Orchestra o la Tonhalle de Zuric.

El 2003 va fundar Les Siècles, gràcies a un concepte d'orquestra innovador, i ofereix programes variats i acolorits amb instruments moderns i d'època, sovint en un mateix concert. Amb Les Siècles ha actuat arreu del món i ha interpretat el repertori associat a les Ballets Russos amb instruments d'època. El 2019 l'orquestra va debutar a la Berliner Philharmonie amb un programa emblemàtic, que incloïa obres de Rameau, Lachenmann i Berlioz i amb els instruments respectius. Guanyador del Victoire de la Musique en la categoria d'enregistrament el 2018, Les Siècles ha estat igualment nominat els anys 2018 i 2019 por la revista «Gramophone» al seu prestigiós premi d'orquestra de l'any.

Defensor incansable de la creació contemporània, François-Xavier Roth ha dirigit des del 2005 l'innovador programa LSO Panufnik Composers Scheme, en el qual s'han estrenat obres de Philippe Manoury, Yann Robin, Georg-Friedrich Haas, Hèctor Parra i Simon Steen-Anderson, i ha col·laborat habitualment amb els compositors Pierre Boulez, Wolfgang Rihm, Jörg Widmann, Helmut Lachenmann i Arnau Petit.

Per les seves fites com a músic, director i professor, François-Xavier Roth va ser nomenat Chevalier de la Légion d'Honneur el 14 de juliol de 2017.

També et pot interessar...

Palau 100
Dijous, 21.04.22 - 20 h
Sala de Concerts

Nicola Benedetti, violí
Philharmonia Orchestra
Santtu-Matias Rouvali, director

L. van Beethoven: *Concert per a violí en Re major, op. 61*
I. Txaikovski: *Simfonia núm. 5*

Concert patrocinat per: Fundació "la Caixa"

Preus: de 35 a 125 €

Mecenes d'Honor

Mecenes Protectors

Mitjans Col·laboradors

Col·laboradors

Armand Basi – Bagués-Marsiera Joiers – Balot Restauració – Cardoner Grup – Catalonia Hotels & Resorts – Coca-Cola – Col·legi d'Enginyers de Camins, Canals i Ports – Col·legi Oficial d'Òptics Optometristes de Catalunya – Deloitte – Eurofirms Group – FC Barcelona – Fundació Antigues Caixes Catalanes - BBVA – Fundació Caixa d'Enginyers – Fundació Castell de Peralada – Fundació Metalquimia – Helvetia Compañía Suiza S.A. de Seguros y Reaseguros – La Fageda – Quadis – Saba Infraestructures, S.A. – Scasi Soluciones de Impresión S.L.

Amics Benefactors

Ascensores Jordà, S.A. – Fundació Antoni Serra Santamans – Inclos Interiorisme, S.L. – Morera Casablancas S.L. – Teatre Romea – Veolia Serveis Catalunya S.A.U. – Salvador Viñas Amat

Membres Palau XXI

Mª Dolors i Francesc – Elvira Abril – Pere Armadàs Bosch – Rosamaria Artigas i Costajussà – Marta Barnes – professor Rafael I. Barraquer Compte – Mariona Carulla Font – Lluís Carulla Font – Carlos Colomer Casellas – Isabel Esteve Cruella – Pere Grau Vacarisas – María José Lavin Guitart – Anna Saura Miarnau – Juan Manuel Soler Pujol – Daniela Turco – Joan Uriach Marsal – Mª. del Carmen Pous Guardia

PALAU
DE LA
MÚSICA
ORFEÓ
CATALÀ